

مهران اسماعیلی

رتبه: برگزیده سوم بخش بزرگسال

تحصیلات: دکتری

عنوان اثر: ساختار اجتماعی یثرب در بنیان مدینه النبی

قالب اثر: کتاب

گروه علمی: تاریخ، جغرافیا و باستان‌شناسی

درباره پژوهشگر

مهران اسماعیلی دانش‌آموخته دکتری تاریخ اسلام دانشگاه تربیت مدرس (۱۳۸۹) است. او، مقطع کارشناسی را با تحقیق درباره وضعیت زنان در دوره پیامبر (با تأکید بر تنبیه زنان، آموزش زنان و حضور اجتماعی زنان) در سال ۱۳۷۹ به پایان برد. وی در دوره کارشناسی ارشد کوشید نخستین مواجهه مسلمانان با اندیشه‌های مدرن را که در مصر سده نوزدهم اتفاق افتاده بود، به تصویر کشد (۱۳۸۲) که آن پایان نامه به عنوان پژوهش شایسته تقدیر سال ۱۳۸۳ برگزیده شد. وی در سالهای بعد به عنوان مدیر بخش تاریخ دایره المعارف قران کریم و همچنین عضو هیئت علمی گروه تاریخ و تمدن ملل اسلامی دانشگاه شهید بهشتی به فعالیت خود ادامه داد و بر تاریخ جوامع عشایری شبه جزیره عربستان متمرکز شد. اسماعیلی در فعالیت‌های علمی خود کوشیده است برای بازسازی گذشته به رویکرد تاریخی بسنده نکند. او بر این باور است که اهتمام به رویکردهای میان‌رشته‌ای در پژوهش‌های عمیق تاریخی اجتناب‌ناپذیر است و تاریخ‌شناس علاوه بر مستندات تاریخی، باید سهمی در خور توجه برای ناگفته‌های تاریخی در نظر گیرد.

چکیده پژوهش

این پژوهش در پی بازخوانی جامعه یثرب/مدینه با نیم نگاهی به چارچوب نظری ساختار-کارگزار؛ یعنی نقش توأمان پیامبر و وحی و از سوی دیگر سبک زندگی قبیله ای و مقتضیات آن است. از نظر رویکردی این پژوهش از روش تاریخی و همچنین رویکردهای بین رشته ای بهره برده است و در بخش های گوناگون آن می توان رویکرد جغرافیایی، مردم شناسانه، زبان شناسانه، مدیریتی، قرآنی و حدیثی را ملاحظه کرد. برای انجام این تحقیق و بازخوانی دوره تاریخی مزبور یک دهه صرف شده است. این بازخوانی نشان می دهد آنچه ما تاکنون به عنوان شهر مدینه بر آن متمرکز بودیم، نه یک شهر که منطقه وسیع جغرافیایی بوده که بافت جمعیتی آن در روستاهای کوچک و نسبتاً نزدیک به یکدیگر یکجانشین شده بودند و در ساختی دوگانه در دو منطقه یثرب علیا و یثرب سفلی قرار داشتند. دستاورد دیگر این پژوهش ایجاد ارتباط وثیق تر و محکم تر میان وحی و زمینه های سیاسی اجتماعی دوره پیامبر بود؛ بدون آن که بخواهیم وحی را به امری تاریخی تنزل دهیم یا امر تاریخی را به امر فراتاریخی اعتلا بخشیم.